

درس نامه

جزوه ی خلاصه ی درسی:

پیش دانشگاهی ۱ و ۲

سال چهارم

روشی جدید و جذاب

کُل نکات کتاب پیش ۱ و ۲

برای مطالعه ی سریع دین و زندگی

فقط در ۱۴ برگه دورو

کتاب ۱۲ مبحث دین و زندگی

عادت و معلول ها

اندیشه و تحقیق ها

سال دوم ، سوم و پیش دانشگاهی

همراه با تست های جدید به سبک کنکور سراسری

دارای پاسخ کاملاً تشریحی

فهرست

پیش دانشگاهی ۱

۲	.....	درس ۱
۶	.....	درس ۲
۷	.....	درس ۳
۱۱	.....	درس ۴
۱۴	.....	درس ۵
۱۷	.....	درس ۶

پیش دانشگاهی ۲

۱۹	.....	درس ۷
۲۲	.....	درس ۸
۲۵	.....	درس ۹
۲۸	.....	درس ۱۰

۳۰ ..... اولین های سال چهارم (پیش دانشگاهی)

توجه : برای یادگیری ۱۰۰٪ لازم است کتاب درسی هم مطالعه شود و این جزوه به طور کامل حفظ شود .

پیش دانشگاهی !

درس اول : هستی بخش (خدا)

نکته ی ۱- نیازمندی مخلوقات به خدا شامل دو مرحله است :

الف - **پیدایش** = ایجاد شدن   ب - **بقا** = باقی ماندن

۲- آیه ی « **يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ** » : ای مردم شما نیازمندان به خدا هستید و

خدا بی نیاز ستوده است . مفهوم : نیازمندی مخلوقات به خدا در **مرحله ی پیدایش** .

۳- آیه ی « **أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ** » خطاب به : **يَا أَيُّهَا النَّاسُ** یعنی همه ی مردم است .

۴- آیه ی « **إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ وَمَا ذَلِكَ ...** » : اگر خدا بخواهد شما را از بین می برد و **مخلوقی جدید**

می آورد و این کار برای خدا دشوار نیست . مفهوم : نیازمندی مخلوقات به خدا در **مرحله ی بقا** .

۵- آیه ی « **وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ** » : این کار برای خدا **دشوار نیست** ؛

منظور از « **ذَلِكَ** » در این آیه : از بین بردن ما و آوردن مخلوقاتی جدید است . « **يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ** »

۶- آیه ی « **اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ** » مفهوم : **مشهودی خدا** یعنی قابل مشاهده بودن آثار خدا در طبیعت .

۷- چون وجود خدا وابسته به چیزی نیست کسی نمی تواند نابودش کند . « **عَلت = اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ** » .

۸- چون وجود مخلوقات وابسته به خداست (**أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ**) اگر اراده کند ، میتواند آن ها را از بین ببرد . (**يُذْهِبْكُمْ**)

۹- همه ما با تمام وجود **خدا را می یابیم** و حضورش را درک می کنیم ، به همین علت در سختی ها به او پناه میبریم .

(معلول)

(علت)

۱۰- قرآن ما را به معرفت عمیق تر خدا دعوت می کند و راه های **متفاوتی** برای شناخت خدا نشان می دهد .

۱۱- استدلال نیازمندی جهان در **پیدایش** به خدا :

مقدمه ی اول : ما و این جهان پدیده ایم و وجودمان از خودمان نیست .

مقدمه ی دوم : هر چیزی که وجودش از خودش نباشد برای موجود شدن نیازمند به یک وجود مستقل است .

نتیجه : پس ما و این جهان نیازمند وجود مستقلی به نام خدا هستیم .

۱۲- شعر : « **ذات نایافته از هستی بخش کی تواند که شود هستی بخش** »

به نیازمندی در مرحله ی پیدایش اشاره دارد و با آیه ی : **أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ ...** هم مفهوم است . (مقدمه ی دوم)

۱۳- یک چیز فقط در صورتی برای موجود بودن به دیگری نیازمند نیست که **ذات و حقیقتش** مساوی با موجود بودن

باشد در این صورت آن چیز دیگر پدیده نیست و خودش همواره هست . (فقط خدا این گونه است .)

- ۱۴- برخی به اشتباه گمان می کنند که یک معلول برای بقا نیازی به علت خود ندارد. اما نیاز ما به خدا منحصر به مرحله ی پیدایش نیست؛ بلکه برای بقاء و ادامه ی زندگی هم به او نیازمندیم.
- ۱۵- خدا مانند منبع نور است و مخلوقات مانند پرتو نور. (نیازمندی در بقا)
- ۱۶- هر چه انسان به معنای حقیقی کامل تر شود، فقر و نیازمندی خود به خدا را بهتر درک می کند و بندگی و عبودیتش در پیشگاه خدا قوی تر می شود. به همین جهت امامان بیشتر با خدا راز و نیاز می کردند. (علت و معلول)
- ۱۷- نور بودن خدا یعنی تمام موجودات، وجود خود را از او می گیرند و به او وابسته اند و به سبب او پیدا و آشکار می شوند.
- ۱۸- حدیث امام علی (ع): «الْحَمْدُ لِلَّهِ الْمُتَجَلِّي لِخَلْقِهِ بِخَلْقِهِ»: سپاس خدای را که با آفرینش مخلوقات، خود را برای دیگر آفریدگان تجلی کرد؛ مفهوم: مشهودی خدا
- ۱۹- حدیث امام علی (ع): «ما رأيتُ شيئاً إلا و رأيتُ اللهَ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ وَ مَعَهُ»: هیچ چیز را ندیدم مگر اینکه خدا را قبل و بعد و همراه آن دیده باشم؛ مفهوم: مشهودی خدا
- ۲۰- شعر: دلی کز معرفت نور و صفا دید به هر چیزی که دید اول خدا دید (مشهود بودن خدا)
- ۲۱- شعر: به صحرا بنگرم صحرا تو بینم... نشان از قامت رعنا تو بینم (مشهودی خدا)
- ۲۲- حدیث: «اللهُ الْمُتَجَلِّي لِخَلْقِهِ...» و حدیث: «رَأَيْتُ اللهَ قَبْلَهُ...» و شعر: «اول خدا دید...» و شعر: «قامت رعنا تو بینم» و آیه ی «اللهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ...» با هم ارتباط مفهومی دارند و به مشهود بودن آثار خدا در طبیعت اشاره می کنند.
- ۲۳- نور آن چیزی است که خودش پیدا و آشکار است و سبب پیدایی و آشکار شدن چیزهای دیگر می شود.
- ۲۴- در پشت پرده ی ظاهر هر چیزی خدا را دیدن، معرفتی برتر و عمیق است که در قدم نخست مشکل به نظر می رسد، اما هدفی امکان پذیر است، به خصوص برای جوانان، زیرا بستر اصلی حرکت به سوی این هدف، پاکی و صفای فطری قلب است، که در اغلب جوانان وجود دارد.
- ۲۵- ساعت ساز، هستی بخش ساعت و اجزای آن نیست، او فقط نظم دهنده است اما خدا هم هستی بخش است و هم نظم دهنده، ساعت برای بقا، محتاج ساعت ساز نیست اما جهان برای بقا، محتاج خداست.
- ۲۶- موضوعاتی که در باره ی آن ها تحقیق می کنیم دو دسته اند:
- ۱- محدود: در دایره ی شناخت ما قرار دارند، می توانیم هستی و چیستی آنها را درک کنیم؛ مانند: گیاهان، حیوانات، بهشت، جهنم، نعمت های خدا (آلاء الله)، هستی خدا.
- ۲- نامحدود: از توانایی دستگاه اندیشه ی ما فراتر هستند و ذهن ما بر آن ها احاطه ندارد، چیستی آن ها را درک نمی کنیم؛ فقط هستی آن ها را درک می کنیم؛ مانند: خط و عدد نامحدود، ذات خدا.

۲۷- پیامبر (ص) : « تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ » : در همه چیز فکر کنید ولی در ذات خدا که نامحدود است تفکر نکنید .

۲۸- لازمه ی شناخت هر چیزی ، احاطه و دسترسی به آن است .

۲۹- لازمه ی انتظار امام زمان (عج) دعا برای ظهور است .

۳۰- لازمه ی ایمان به خدا ، ایمان به آخرت است .

۳۱- سرچشمه ی همه ی کمالات و زیبایی ها خدا است .

۳۲- سرچشمه ی کارِ عِبَث ، جهل و نادانی است .

۳۳- سرچشمه ی اصلی کارها و تصمیم های انسان ، محبت و دوستی است .

۳۴- سرچشمه ی هدایت و رستگاری پیروی از کلام و رفتار حضرت فاطمه (س) است .

۳۵- آیه ی « وَ مِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ » : از نشانه های او

این است که آسمان و زمین به امر او بر پا است سپس هنگامی که شما را از زمین صدا کرد ناگهان از قبرها خارج

می شوید . مفهوم : برپایی آسمان و زمین به امر خدا و معاد جسمانی - نیازمندی به خدا در بقا

۳۶- مفهوم تمام آیاتی که با عبارت « وَ مِنْ آيَاتِهِ » آغاز می شوند = موجودات جهان و ویژگی هایشان آیه و نشانه ی

حکیم بودن خالق خود هستند .

۳۷- بیشتر انسانها در سختی ها و مشکلات و وقتی جانشان در خطر است به یاد خدا می افتند و این گویای فطری

بودن خدا شناسی است . (نیازمندی در بقا)

۳۸- آیه ی « هُوَ الَّذِي يُسَيِّرُكُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ حَتَّى إِذَا كُنْتُمْ فِي الْفُلِكِ ..... » : او کسی است که شما را در خشکی و دریا

حرکت می دهد ؛ قبل از طوفان خوشحالند اما در هنگام طوفان از روی اِخْلَاصِ خدا را می خوانند ولی پس از نجات

سرکشی می کنند . پیام : یاد خدا در لحظات خطر و درخواست خالصانه نجات به دلیل فطری بودن خداشناسی و نیازمندی در بقا

۳۹- عبارت « هُوَ الَّذِي يُسَيِّرُكُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ » به مَنّت گذاری خدا بر انسان اشاره کرده است .

۴۰- اسلام ما را به تفکر در نعمت ها و نشانه های الهی برای شناخت صفات الهی تشویق می کند زیرا شناخت صفات و

ویژگی های خدا از راه شناخت مخلوقاتش تا حدودی امکان پذیر است .

ای پادشاهِ خوبان ! داد از غم تنهایی

دل بی تو به جان آمد ، وقت است که باز آیی

مشتاقی و مہجوری ، دور از تو چنانم کرد

کز دست بخواهد شد ، پایاب شکیبایی

اللَّهُمَّ عَجِّلْ لِيُؤْتِكَ الْفَرَجَ

•• یکی روتهی دید ، بی دست و پای فرو ماند در لطف و صنّع خدای ! •• که چون زندگانی بسر می برد بدین دست و پای از کجا می خورد ؟

•• در این بود ، درویش شوریده رنگ که شیری درآمد شغالی به چنگ •• شغال نگون بخت را شیر خورد بماند آنچه ، روته از آن سیر خورد !!!

درس دوم: یگانه‌ی بی‌همتا

نکته ی ۱: مهم ترین اعتقاد دینی **توحید** است. پایه و اساس تمام دین **توحید** است.

۲- بدون اعتقاد به توحید هیچ اعتقاد دینی دیگری اعتبار ندارد.

۳- نگرش توحیدی بر تمام آیات قرآن سایه افکنده و مانند روحی در پیکره ی معارف و احکام دین حضور دارد.

۴- مراتب توحید در عقیده: ۱- توحید در **خالقیت** ۲- توحید در **مالکیت** ۳- توحید در **ولایت** ۴- توحید در **ربوبیت**

۵- کدام مرتبه ی توحید مربوط به **عمل** انسان است؟ توحید در عبادت

۶- اگر در تست یکی از این کلمات باشد، جواب: **توحید در خالقیت** است:

۱- مبدأ و سرچشمه ۲- خالق و آفریننده ۳- موجودات همه از او هستند (همه از خدایند) ۴- تنها وجود مستقل

۵- در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد ۶- جهان از یک اصل پدید آمده نه اصل های متعدد (نیازمندی در پیدایش)

۷- هر چیزی مربوط به: خلق، **ایجاد** و بوجود آوردن مخلوقات باشد، مفهومش توحید در خالقیت است.

۸- هر چیزی مربوط به: نگهداری، تربیت، پرورش، هدایت، زراعت، شفای بیمار و ..... باشد، مفهومش:

توحید در ربوبیت است.

۹- اگر در تست کلمات **رب**، **پرورش و تدبیر**، مدیریت، اداره ی جهان، هدایت، زراعت و شفای بیمار باشد، جوابش

توحید در ربوبیت است. (نیازمندی در بقاء)

۱۰- اگر چیزی مربوط به **اعمال** ما باشد، مانند: عبادت، پرستش، توکل، نماز و ... جزء توحید در عبادت است.

۱۱- **رَبَّ** آن صاحب اختیاری است که تدبیر امور به دست اوست.

۱۲- آیه ی «**قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَ هُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ**»: بگو خدا آفریننده ی همه چیز است و او یگانه پیروز است.

مفهوم: توحید در خالقیت و اصل توحید

۱۳- آیه ی «**قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ**»: بگو او خدای یگانه است، و آیه ی «**وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ**»: هیچ کس همانند

او نیست؛ و عبارت «**وَ هُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ**»: با هم ارتباط مفهومی دارند و به **اصل توحید** اشاره می کنند.

۱۴- توحید در مالکیت: چون مخلوقات جهان از آن خداست، مالک اصلی و حقیقی آن ها نیز خداست و کسی در

مالکیت او شریک نیست. (وَ إِلَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ ...)

۱۵- اگر دو یا چند خدا و خالق تصور کنیم، هر کدام از آن ها را **محدود و ناقص** فرض کرده ایم و چنین خدایان

ناقصی خود **نیازمند** به خالق هستند. (در حالی که: **الله هو الغنی**)

۱۶- اعتقاد به دو یا چند خدا مانند: خدای خیر و شر و خدای باد و خدای باران جزء **شُرک** در خالقیت است.

۱۷- توحید در ولایت: ولایت به معنی سرپرستی و حق تصرف داشتن است؛ از آنجا که خدا مالک جهان است بر آن ولایت هم دارد یعنی هرگونه تصرف حق و شایسته ی اوست.

۱۸- اگر خدا به کسی اذن ولایت دهد، آن شخص می تواند در محدوده ی اجازه ی خدا در برخی اشیاء تصرف نماید چنین اذنی به معنی واگذاری ولایت خدا نیست زیرا آن شخص از خودش استقلال ندارد و ولایت او در طول و در مسیر ولایت خداست، ولایت پیامبر هم در طول ولایت خداست. (ما لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ - وَلَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا)

۱۹- آیه ی «وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ»: و برای خداست آن چه در آسمان ها و زمین است، همه ی امور به سوی خدا بر می گردند. مفهوم: مالکیت خدا بر جهان نتیجه ی خالقیت اوست. اشاره به توحید در مالکیت دارد که نتیجه ی توحید در خالقیت است، قسمت آخر آیه درباره معاد است.

۲۰- آیه ی «تُرْجَعُ الْأُمُورُ» و «تَصِيرُ الْأُمُورُ» به معاد و حکمت خدا اشاره دارند.

۲۱- آیه «ما لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا»: برای آنان جز خدا هیچ ولی و سرپرستی نیست

و هیچ کس را در فرمانروایی خود شریک نمی کند. مفهوم: فرمانروایی و ولایت خدا نتیجه ی مالکیت اوست.

این آیه به توحید در ولایت اشاره می کند و این که توحید در ولایت نتیجه ی توحید در مالکیت است یعنی

چون مالک است حق تصرف و ولایت و سرپرستی دارد.

۲۲- آیه ی «أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ أَأَنْتُمْ تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ»: آیا به آن چه می کارید توجه کرده اید آیا

شما آن را زراعت می کنید یا ما؟ مفهوم: توحید در ربوبیت، خطاب به کسانی که توحید در ربوبیت ندارند.

۲۳- اگر کسی در کنار ربوبیت خدا برای ربوبیت خود یا دیگران **حسابی جداگانه** و مستقل از خدا باز کند گرفتار

شرک در ربوبیت شده است.

۲۴- توحید در ربوبیت نقش انسان را نفی نمی کند، اما باید بدانیم که همه ی قدرت تربیت و پرورش و زراعت ما

از آن خدا است. (ربوبیت انسان در طول ربوبیت خدا است.)

۲۵- زارع حقیقی و پرورش دهنده ی اصلی درختان و گیاهان خدا است. (پیام: توحید در ربوبیت)

۲۶- درخواست شفای بیمار از پیامبر(ص) شرک در ربوبیت نیست چون این شفاعت را در طول شفای خدا می دانیم.

۲۷- درخواست شفا از پزشک با توحید منافاتی ندارد زیرا پزشک به واسطه ی اسباب مادی و پیامبر(ص) به

واسطه ی اسباب غیر مادی شفا می دهد، پس درخواست شفاعت از پیامبر(ص) هم با توحید منافات ندارد.

۲۸- عقیده به توانایی پیامبر در شفای بیمار وقتی موجب شرک در ربوبیت است که این توانایی را از خود ایشان

بدانیم، اما اگر این توانایی ها را در طول توانایی خدا بدانیم، عین توحید در ربوبیت و مانند شفابخشی داروست.

۲۹- این توانایی پیامبر(ص) اختصاص به زمان حیات ایشان ندارد زیرا روح مطهر ایشان بعد از مرگ هم زنده است.

درس سوم: حقیقت بندگی

نکته ی ۱- بندگی و اخلاص مربوط به توحید در عبادت است

۲- شعر: بر آستان جانان گر سر توان نهادن گلبانگ سر بلندی بر آسمان توان زد: مفهوم: توحید در عبادت و نتایج آن.

۳- چون خدا خالق جهان است حق دارد تربیت کند، پس توحید در ربوبیت نتیجه ی توحید در خالقیت است.

۴- چون خدا خالق و مالک و ولی و رب است، پس باید او را عبادت کنیم یعنی توحید در عبادت میوه و نتیجه توحید در خالقیت و مالکیت و ولایت و ربوبیت است.

۵- توحید در خالقیت - توحید در مالکیت - توحید در ولایت - توحید در ربوبیت - توحید در عبادت

۶- خدا تنها مالک، ولی و سرپرست، اداره کننده، تکیه گاه و پشتیبان جهان است. (توحید در ربوبیت)

۷- کلید های توحید در عبادت: ۱- عبادت ۲- پرستش ۳- اطاعت ۴- تسلیم خدا بودن

۵- بندگی و اخلاص ۶- کارهایی که ما به خاطر خدا انجام می دهیم. مانند: حمد، نماز، توکل، توبه

۸- اطاعت از هر شخص دیگری اگر بر اساس اطاعت خدا نباشد ناپجا و غلط است. (شرک در عبادت)

۹- لازمه توحید در عبادت، اطاعت از پیامبر و جانشینان اوست زیرا حکم و فرمان خدا از طریق آنان به ما می رسد.

۱۰- توحید در عبادت دارای ۲ بُعد است: ۱- فردی ۲- اجتماعی

۱۱- مفهوم آیاتی که فعلشان بصورت جمع است: (اعبدوا - یعبُدوا) - توحید در عبادت فردی و اجتماعی است.

۱۲- فقط یک آیه درباره توحید در عبادت فردی داریم که فعل و ضمیرش مفرد است. «مَنْ يُسْلِمْ .. وَ هُوَ مُحْسِنٌ»

۱۳- آیه «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبِّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»: خدا پروردگار من و شماست پس او را عبادت کنید، این

است راه راست. مفهوم: قسمت اول آیه که لغت رب دارد، درباره توحید در ربوبیت است و آنجا که فاعبدوا

دارد، درباره ی توحید در عبادت است و مفهوم کلی: توحید در عبادت نتیجه ی توحید در ربوبیت است.

۱۴- در قرآن صراط مستقیم چگونه معرفی شده است؟ عبادت و پرستش خدا

۱۵- مشرکان به جای خدا ۳ نفر را به پروردگاری می گرفتند:

۱- دانشمندان (أخبار) ۲- راهبان ۳- مسیح پسر مریم

مفهوم این جمله: شرک در ربوبیت است. «إِتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَ رُهَبَانَهُمْ أَرْبَاباً ...»

۱۶- مشرکان مأمور نبودند جز اینکه خدای یگانه را بپرستند. «إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا» مفهوم: توحید در عبادت اجتماعی و فردی

۱۷- آیه ی «وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ يُعْبُدُوا اللَّهَ وَ اجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ...»: در میان هر امتی پیامبری برانگیختیم

تا خدا را عبادت کنید و از طاغوت دوری کنید. مفهوم: توحید در عبادت اجتماعی

۱۸- در آیات قرآن عبادت خدا همراه با اجتناب و دوری از طاغوت آمده است.

- ۱۹- هر کس خود را تسلیم خدا کند در حالیکه نیکوکار باشد قطعاً به ریسمان استواری چنگ زده . (علت و معلول)
- « مَنْ يُسَلِّمِ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَ هُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى » (توحید در عبادت فردی)
- ۲۰- عبارات های : « عاقبه الأمور » ، « تصیر الأمور » و « تُرْجَعُ الْأُمُور » به معاد و حکمت خدا اشاره دارند .
- ۲۱- « أَلْحَمْدُ لِلَّهِ ، رَبِّ الْعَالَمِينَ » مفهوم : توحید در عبادت نتیجه ی توحید در ربوبیت است .
- ۲۲- آیه ی « إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَ إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ » مفهوم : توحید در عبادت
- ۲۳- انسان مَوْحِد فقط خدا را می پرستد و کشتش های او سمت و سوی خدایی دارد و در همه ی کارهایش به دنبال گرایش های برتر است و شخصیتی یگانه و یکپارچه و با آرامش دارد . (توحید در عبادت فردی)
- ۲۴- انسان مشرک از هوای نفس خود یا دیگران اطاعت می کند ، چند شخصیتی ، بدون آرامش و دارای جهت گیری های متفرق و پراکنده است . (شرک در عبادت فردی)
- ۲۵- بُعد اجتماعی توحید در عبادت به معنای یکپارچه شدن نظام اجتماعی در جهت اطاعت خدا است ؛ در چنین جامعه ای افراد در مناسبات سیاسی و اقتصادی فرمان الهی را حاکم می کنند و فرمان طاغوت را نمی پذیرند .
- ۲۶- میان بعد فردی و بعد اجتماعی توحید در عبادت تشابه و تناسب وجود دارد .
- ۲۷- اگر کسی در مسیر توحید عملی گام بردارد (علت) به شخصیتی متوازن و متعادل و زیبا می رسد . (بُعد فردی)
- ۲۸- اگر جامعه ای در مسیر توحید حرکت کند (علت) ستمگران حاکم نمی شوند و روابط به تعادل و توازن و انسجام می رسد و به جامعه ای زیبا تبدیل می شود و عدالت اجتماعی واقعیت می یابد . (بُعد اجتماعی)
- ۲۹- معلول های شرک اجتماعی : اگر هر یک از افراد جامعه دنبال تمایلات دنیایی و منافع مادی خود باشند . (= علت) تضاد و تفرقه جامعه را فرا می گیرد ، در این جامعه انسان های ستمگر و مستکبر قدرت را به دست می گیرند و سخن از حاکمیت طاغوت است . (= معلول)
- ۳۰- دژ مستحکم توحید کلمه ی « لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ » است . (کلمه توحید) (خداوند « لا اله الا الله » را دژ و قلعه ی خود نامیده است .)
- ۳۱- مهمترین شعار اسلام کلمه ی « لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ » است که جامع همه ی ابعاد توحید و نفی هرگونه شرک است .
- ۳۲- توجه به شعار « لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ » و تکرار آن در طول روز ، بسیار ارزشمند و موجب فلاح و رستگاری است .
- ۳۳- ندای دعوت مسلمانان به نماز ندای آذان است .
- ۳۴- پیامبر (ص) : بهای بهشت « لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ » است .
- ۳۵- بهای انسان خود خدا است .
- ۳۶- هر چه انسان به درک و ایمان قوی تر نسبت به عبارت « لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ » برسد (علت) بیشتر از گناه در حضور خدا و سرپیچی از او ، دوری می کند . (معلول)

- ۳۷- اولین سخن پیامبر در دعوت به اسلام : « قُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ تَفْلِحُوا » : بگوئید « لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ » تا رستگار شوید .
- ۳۸- پیامبر (ص) : نه من و نه گویندگان قبل از من کلمه ای پر محتوا تر از « لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ » نگفته ایم .
- ۳۹- « لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ » از یک نفی و یک اثبات تشکیل شده است .
- ۴۰- « لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ » دژی است که انسان را از شرک در عقیده و عمل حفظ می کند .
- ۴۱- حدیث « سلسله ذهب » : کلمه ی « لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ » ، دژ مستحکم من است هر کس داخل قلعه و دژ من شود از عذاب من در امان است . (این حدیث را امام رضا (ع) از قول خدای متعال گفته اند .)
- ۴۲- محور و روح زندگی دینی توحید است .
- ۴۳- محور و روح زندگی ضد دینی شرک است .
- ۴۴- امروزه اغلب مردم دنیا توحید در خالقیت و ربوبیت را قبول دارند اما به علت سرگرمی به امور دنیوی خدا را فراموش کرده اند و از توحید در عبادت غفلت می کنند . (جزء شرک و بت پرستی جدید .)
- ۴۵- هوا و هوس گویی بت و معبود برخی از مردم دنیا شده است .
- ۴۶- معرفت به خدا زمانی میوه ی خود (= توحید در عبادت) را می دهد که از مرحله ی شناخت ذهنی به مرحله ی ایمان قلبی برسد .
- ۴۷- امروز نمونه هایی از پرستش بت های سنگی و چوبی در کشورهایمانند ژاپن و هند دیده می شود .
- ۴۸- اگر در عصر جاهلیت ۳۶۰ بت وجود داشت ، امروزه هزاران بت وجود دارد .
- ۴۹- ۵ معیار ثابت شرک و بت پرستی :
- ۱- اطاعت از اربابی جز خدا
  - ۲- پذیرش سرپرستانی جز او
  - ۳- بندگی کسانی جز او
  - ۴- خارج کردن دین از برنامه ی زندگی
  - ۵- تقلید از کسانی که مخالف دین حرکت می کنند .
- ۵۰- ریشه ی بت پرستی و شرک جدید این است که برخی انسان ها در عین قبول خدا ، دین و دستورات آن را وارد زندگی نمی کنند .

** من اناری را می گنم دانه ، به دل می گویم :

خوب بود این مردم ، دانه های دلشان پیدا بود ؛

** مادرم صبحی می گفت : موسم دلگیری است ؛ زندگانی سببی است ، گاز باید زد با پوست

۲۰- برای رسیدن به حقیقت بندگی و اخلاص ۵ برنامه لازم است : **تاریخا** (مُخَفَّفِ اَوَّلِ ۵ بَرنامِه)

۱- تقویت روحیه ی حق پذیری

۲- افزایش معرفت به خدا

۳- راز و نیاز با خدا

۴- یاد معاد

۵- انجام عمل صالح

۲۱- اولین قدم برای ورود به بندگی و اخلاص **حق پذیری** است . (لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ ...)

۲۲- افراد حق پذیر تابع دلیل هستند .

۲۳- « عقل ؟ دل ؟ هوی و هوس » مفهوم شکل : دل انسان در دوست داشتن

تابع دو چیز است : ۱- عقل ۲- هوی و هوس ؛ پس نمی شود همیشه به حرف دل گوش کرد .

۲۴- کسانی که به دنبال عقل رفته اند ، **حق پذیر** هستند ؛ انسانی که در مقابل حق ، **خاضع و تسلیم** است به

آسانی وارد مسیر بندگی می شود و به سرعت راه موفقیت را می پیماید .

۲۵- آیه « لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ » : اگر می شنیدیم یا تعقل میکردیم ، در میان دوزخیان نبودیم

مفهوم : نداشتن روحیه ی **حق پذیری** (حق پذیری از برنامه های رسیدن به اخلاص است .)

۲۶- به هر میزان که **معرفت و ایمان به خدا** بیشتر شود ، انگیزه ی ما برای پرستش بیشتر افزایش می یابد و

دعوت قرآن به تفکر و تعقل در آیات نیز به همین مقصود است . (۲- افزایش معرفت به خدا)

۲۷- شعر « آفرینش همه تنبیه خداوند دل است ... دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار »

مفهوم : افزایش معرفت به خدا از برنامه های رسیدن به **اخلاص و حقیقت بندگی** است .

۲۸- شعر : مهرِ رخسار تو می تابد ز ذرات جهان هر دو عالم پُر ز نور و دیده نابینا چه سود ؟

درباره ی کسی است که پرده ی غفلت را کنار نزده و **معرفت به خدا ندارد** .

۲۹- **نیایش با خدا و عرض نیاز** به او ، محبت خدا را در دل تقویت می کند و انگیزه ی ما را برای پرستش افزایش

می دهد و غفلت را کنار می زند و انسان را از امداد الهی بهره مند می کند . (نیایش و عرض نیاز ، علت است .)

۳۰- در میان مناجات ها **نماز جایگاه ویژه ای دارد** ، خودِ خداوند نماز را به ما آموزش داده و روزانه حداقل ۵ نوبت

انجام می گیرد . مفهوم : راز و نیاز با خدا از برنامه های رسیدن به اخلاص است .

۳۱- آیه ی « أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي » : نماز را به خاطر یاد من به پا دار ؛ ای موسی .

مفهوم : راز و نیاز با خدا از برنامه های رسیدن به اخلاص است .

۳۲- آیه ی « چه چیزی برای فردا آماده کرده ایم » و آیه ی « ساکنان آتش با یاران بهشت یکسان نیستند » و

آیه ی « ای نفس به آرامش رسیده ! خشنود و خدا پسند (راضیه مرضیه) به سوی پروردگارت بازگرد »

مفهوم هر سه آیه : یاد معاد از راه های رسیدن به بندگی و اخلاص است .

- ۳۳- در قرآن عبارت «الذین آمنوا» غالباً همراه «عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ» می آید یعنی عمل صالح همراه ایمان است .
- ۳۴- عمل صالح (علت) انسان را پرورش می دهد و وجودش را خالص می کند و خدا هم مسیر را به او نشان می دهد .
- ۳۵- آیه ی «الذین جاهدوا فینا لنَهْدِیَنَّهُمْ سُبُلَنَا ...» کسانی که در راه ما تلاش و مجاهده می کنند ، حتماً راه های خودمان را به آن ها نشان می دهیم . مفهوم : عمل صالح از برنامه های رسیدن به اخلاص است = سنت توفیق
- ۳۶- هدایت در گروی تلاش و مجاهده است .
- ۳۷- اولین ثمره ی اخلاص عدم نفوذ شیطان در انسان و یأس او از فرد با اخلاص است .
- ۳۸- خدا ، حضرت یوسف (ع) را از وسوسه ی شیطان حفظ کرد زیرا او از بندگان مخلص خدا بود .
- ۳۹- شیطان اقرار کرده که توانایی فریب مؤمنان با اخلاص را ندارد .
- ۴۰- حکمت همان دانش متین و محکم است .
- ۴۱- وقتی حکمت در اختیار انسان قرار گرفت سبب می شود فرد بتواند آگاهانه تصمیم بگیرد و سرگردان نشود .
- ۴۲- هرکس ۴۰ روز خالصانه خدا را عبادت کند ، چشمه های حکمت از دل و زبانش جاری می شود .
- ۴۳- فرمان خدا چگونه اجرا می شود ؟ وقتی بخواهد چیزی را ایجاد کند به آن می گوید به وجود بیا «کن» پس در همان لحظه ایجاد می شود : «فَیَکُونُ» (کن فیکون مربوط به فضای الهی)
- ۴۴- خدا می فرماید : ای بنی آدم من ۳ ویژگی دارم : ۱- غنی ۲- حی ۳- کن فیکون
- اگر مرا اطاعت کنی «أَطِعی» تو هم به این ۳ ویژگی می رسی . مفهوم : توحید در عبادت و نتایج آن .
- ۴۵- برخی میوه های اخلاص در ذهن ما نمی گنجد مگر وقتی که خودمان راه عالی بندگی را بپیماییم .
- ۴۶- بالاترین میوه ی اخلاص دیدار محبوب حقیقی و تقرب به پیشگاه خداست .
- ۴۷- علی (ع) خدا را اینطور معرفی می کند : نهایت آرزوی عارفان ، دوست دل‌های صادقان ، ولی مؤمنان و معبود عالمیان .
- ۴۸- ثمره ی دیگر اخلاص احساس اطمینان و آرامش و زندگی سالم و احساس لذت واقعی و نجات از دغدغه ها و کسب زیبایی های معنوی است .
- ۴۹- رسول خدا (ص) و علی (ع) و حضرت فاطمه (س) آن مقام قرب و نزدیکی به محبوب را از راه بندگی به دست آورده اند . (توحید در عبادت)
- ۵۰- شعر «بندگی کن تا که سلطانت کنند ...» مفهوم : توحید در عبادت و نتایج آن ، هم مفهوم یا حدیث «أَطِعی»
- ۵۱- اخلاص یعنی عبادت خالصانه . (توحید در عبادت)
- ۵۲- در اخلاص هم نیت خوب است و هم عمل ولی در ریا ، ظاهر عمل (حسن فعلی) خوب است اما نیت الهی نیست .

چون بسی ابلیس آدم روی هست

پس به هر دستی نباید داد دست

درس پنجم: کَلِمَةُ قَدْرَتِ پرواز كَرِيْمٍ (قدرت پرواز = اختیار)

نکته ی ۱- دادن اختیار به انسان جزء توحید در ربوبیت است.

۲- آیه ی «إِنَّا هَدَيْنَا السَّبِيلَ إِنَّمَا شَاكِرًا وَإِنَّمَا كَفُورًا»: ما راه را به انسان نشان دادیم، می تواند شکر گزار باشد یا

ناسپاس. مفهوم: اختیار و فلسفه ی نبوت (هدایت ویژه ی انسان: سنت امداد)

۳- آیه ی «قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرٌ... فَمَنْ أَبْصَرَ... وَمَنْ عَمِيَ...»: به راستی رهنمودهای پروردگارتان نزد شما آمد،

هر کس بینا شد، به سود خودش است و هر کس کوری پیشه کرد به زیان خودش است. مفهوم: اختیار

۴- آیه ی «إِنَّ اللَّهَ يُمَسِّكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا...»: خدا نگه می دارد آسمان ها و زمین را که منحرف

نشوند. مفهوم: ایمان به خدای حکیم و اینکه جهان دارای حافظ و نگهداری است. (توحید در ربوبیت)

۵- آیه ی «إِنَّا كُلُّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ»: ما هر چیزی را به اندازه ای آفریدیم.

مفهوم: هر قضای الهی بر یک تقدیر تکیه دارد. (خلق هر چیزی طبق اندازه گیری دقیق است.)

۶- آیه ی «هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ فَإِذَا قُضِيَ أَمْرٌ... كُنْ فَيَكُونُ»: اوست که زنده می کند و می میراند و چون به

کاری حکم کند به او می گوید باش پس می شود. مفهوم: قضای الهی به اراده ی خداست. (توحید در خالقیت)

۷- آیه ی «أَلَمْ يَكُنْ لَهُ الْبَهِيمُ الْأَمْثَلُ كَمَا يُبْدِئُ الْخَلْقَ كَمَا يُعِيدُهُ لِيُعَذِّبَ الْمُجْرِمِينَ...»: خدا دریا را به تسخیر شما درآورد تا گشتی به فرمانش

در آن حرکت کند و از فضل خدا بجوید. مفهوم: تدبیرات الهی در خدمت اختیار انسان هستند.

۸- آیه ی «لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ... وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ»: خورشید و ماه به هم نمی رسند و

همه در مداری در گردشند. مفهوم ۱: مخلوقات از تقدیر و قانون خدا خارج نمی شوند.

مفهوم ۲: اعجاز معنایی و محتوایی قرآن (ذکر نکات علمی بی سابقه)

۹- اختیار، حقیقتی وجدانی و مشهود است یعنی دلیل نمی خواهد. (من انسان هم دلیل نمی خواهد.)

۱۰- تفاوت اساسی بین آتش و آب و انسان و حیوان **قدرت انتخاب** است.

۱۱- توانایی انتخاب و گزینش ناشی از **اختیار** است. (جبر ≠ اختیار)

۱۲- اختیار به معنای توانایی بر **انجام یا ترک** یک کار است.

۱۳- شعر: آن یکی بر رفت بالای درخت می فشاند او میوه را دزدانه سخت ..... مفهوم:

کسیکه در سخن گفتن اختیار را انکار میکند، در عمل از اختیار بهره می برد زیرا اختیار وجدانی و مشهود است.

۱۴- نشانه های اختیار ۳ تا: ۱- تفکر و تصمیم ۲- احساس رضایت یا پشیمانی ۳- مسئولیت پذیری

۱۵- تردید در تصمیم گیری نشانه ی چیست؟ اختیار (تفکر)

۱۶- شعر «این که فردا این کنم یا آن کنم...» مفهوم: اختیار (تفکر و تصمیم)

۱۷- رضایت نشانه‌ی تصمیم عاقلانه و پشیمانی از کار نشانه‌ی این است که ما اشتباه کرده ایم. (اختیار)

۱۸- شعر: «گر نبودى اختیار این شرم چیست...؟» مفهوم: اختیار (رضایت یا پشیمانی)

۱۹- تشویق، تنبیه و کیفر، عهد‌ها و پیمان‌ها بر اساس مسئولیت‌پذیری و اختیار استوار شده‌اند.

۲۰- شعر: «هیچ گویی سنگ را فردا بیا... هیچ عاقل مرگ‌لوحی را زُند ا؟» مفهوم: اختیار (مسئولیت‌پذیری)

۲۱- اختیار با ساختار انسان سرشته است، اما آن چه اهمیت دارد، نحوه‌ی بهره‌مندی از آن است و اختیار از این جهت مانند قدرت تفکر است.

۲۲- چه بسیار افرادی که به استعداد خارق‌العاده‌ی خود توجه نمی‌کنند و چه بسیار افرادی که با استعداد‌های متوسط دروازه‌های علم را فتح کرده‌اند.

۲۳- برخی اندیشه‌های باطل سبب رواج جبرگرایی می‌شوند؛ مثلاً: کسی که می‌پندارد انسان فقط موجودی مادی است نمی‌تواند اختیار را بپذیرد؛ زیرا: اختیار از ویژگی‌های روح است.

۲۴- پندارهای ویرانگر: در زمینه‌ی اختیار ۲ تاست:

۱- جبر ← (ویروس فلج)   ۲- آزادی مطلق ← (زبان به جامعه و محیط زندگی)

۲۵- رواج عقیده‌ی جبرگری در جامعه مانند ویروس فلج تحرک و سازندگی را از فرد و جامعه می‌گیرد و زورگویان مدعی می‌شوند که این سرنوشت آنهاست و کسی حق اعتراض ندارد.

۲۶- خدا اختیار را از آن جهت به ما عطا فرموده تا با آن دروازه‌های پیشرفت را فتح کنیم، زمینه‌ساز چنین پروازی، درک صحیح نظام حاکم بر جهان است.

۲۷- درک صحیح نظام حاکم بر جهان ۲ بخش دارد:

۱- اعتقاد به خداوند حکیم   ۲- قانون مندی جهان = قضا و قدر

۲۸- مهم‌ترین گام برای درک نظام حاکم بر جهان، اعتقاد به خداوندی حکیم و عادل و قادر است.

۲۹- شعر: «قطره‌ای کز جویباری می‌رود از پی انجام کاری می‌رود» هم مفهوم با «إِنَّ اللَّهَ يُمِصُّ...»

مفهوم: ایمان به خدای حکیم و نظام حکیمانه او به ما اطمینان می‌بخشد که جهان دارای حافظ و نگهبانی است.

۳۰- اگر در تست یکی از کلمات زیر باشد، مربوط به قدر یا تقدیر است:

مقدار - اندازه - حدود - ویژگی - موقعیت زمانی و مکانی - نقش معین - قانون مندی

۳۱- اگر در تست یکی از این کلمات باشد، مربوط به قضا‌ی الهی است:

خلق - ایجاد - اجرا - مشیت و اراده‌ی خدا - حکم - پایان - حتمیت

☞ آب را یخ نکنید؛ شاید این آب روان، می‌رود پای سپیداری، تا فرو شويد اندوه دلی، دست درویشی شاید، نان خشکیده فرو برده در آب ...

۳۲- بدون پذیرش قضا و قدر هیچ نظامی برقرار نمی شود و هیچ زمینه ای برای اختیار پدید نمی آید . قضا و قدر مانع تحرک و عمل نیست بلکه عامل و زمینه ساز آن است .

۳۳- امام علی (ع) از زیر سایه ی دیوار کجی که داشت فرو می ریخت بلند شد و فرمود : از قضای الهی به قَدَرِ الهی پناه می برم .

۳۴- فرو ریختن دیوار کج یک قانون و قضای الهی است و مقدار کجی جزء تقدیر است .

۳۵- برداشت نابجا از قضا و قدر این است که فکر کنیم قضای الهی بر مرگ انسان است و حتماً می میریم چه زیر دیوار کج باشیم چه نباشیم .

۳۶- هرگاه در تست یکی از علت های انجام کاری خدا باشد ، رابطه ی آن علت ها با هم طولی است .

۳۷- اندازه گیری ها و ویژگی ها با حکمت خدا است یعنی تقدیر از حکمت الهی سرچشمه می گیرد و قضا از اراده ی الهی سرچشمه می گیرد .

۳۸- اگر در تستی یکی از کلمات زیر باشد جواب **علل عرضی** است :

۱- مشارکت و همکاری ۲- مجموعه ۳- نقش مستقیم ۴- هم سطح ۵- کلمه ی نمی توان ؛ مثال : رویش گل

۳۹- کلیدهای **علل طولی** :

۱- خدا ۲- مرتبه ی بالاتر ۳- غیر هم سطح ۴- یک عامل در عامل دیگر ۵- کلمه می توان ؛ مثال : نوشتن نامه

۴۰- اراده از نیایی یا روح پدید می آید .

۴۱- ساده ترین و آشکارترین تقدیرها برای خدا تعیین طول ، عرض ، حجم ، زمان و مکان یک موجود است .

۴۲- تعداد الکترون ها - مدار گردش ماه - اعضای بدن و نقطه ی جوش آب ، همگی جزء تقدیر آند .

۴۳- فرار از اختیار به چه امری می انجامد ؟ اختیار ؛ زیرا فرار کردن یک کار اختیاری است .

۴۴- نظام قانون مند جهان نه تنها سد راه انسان نیست بلکه زمینه ساز عروج به قله های کمال است و تاریخ علم هم همین را نشان می دهد .

۴۵- دریا و آسمان در هر شرایطی رام و مستخر انسان نیست ؛ اگر قانونمندی و تقدیر آنها را بشناسیم ، در خدمت

ما هستند پس تقدیرات و قانونمندی ها ، هم لازمه کار اختیاری انسانند و هم جهت دهنده و محدود کننده ی آن .

•• در گلستانه چه بوی علفی می آید !!!

بی گمان در ده بالا دست ؛ چینه ها کوتاه است ؛

مردم بالا دست خوب می دانند ، که شقایق چه گلی است . (سهراب سپهری)

درس ششم : سنت های خداوند

نکته ی ۱- قانون مندی و نظام حاکم بر جهان خلقت تجلی **تقدیر الهی** و زمینه ساز حرکت و پویایی انسان و به کارگیری اختیار او می شود .

۲- **سنت های خدا** یعنی قوانین حاکم بر جهان ، که بر اساس **تقدیر** ایجاد شده اند . مثلاً : هر کس با نیت پاک تلاش کند ، موفق می شود . (سنت توفیق)

۳- سنت های الهی جزء توحید در ربوبیت هستند .

۴- **سنت امتحان** = آزمایش = ابتلاء ، برای بُروز استعداد انسان است ؛ کلید آیه : « **لَا يَفْتَنُونَ** » (فتنه = آزمایش)

۵- **سنت امداد** = کمک خدا به هر دو دَستِ حق و باطل ؛ کلید آیه : « **كَلَّا نُمِدُّهُ** » (خدا شرایط را برای هر دو فراهم می کند .)

۶- **سنت توفیق** = امداد خاص خدا به کسانی که دارای نیت پاک هستند ؛ کلید آیه : « **الَّذِينَ جَاهَدُوا** »

۷- **سنت اِملاء** = اِمهال : مهلت خدا به اهل باطل تا بیشتر گناه کنند ؛ کلید آیه : « **أَنَّمَا نُمَلِّئُ ... إِنَّمَا نُمَلِّئُ** »

۸- **سنت استدراج** = همراه با مهلت دادن بر امکانات گمراهان می افزاید ؛ کلید آیه : « **سَنَسْتَدْرِجُهُمْ** »

۹- **سنت تفاوت در پاداش و کیفر** = کار خوب را ۱۰ برابر پاداش می دهد ولی کار بد را فقط به اندازه ی خودش مجازات می کند ؛ کلید آیه : « **عَشْرُ أَمْثَالِهَا** »

۱۰- **سنت تأثیر نیکی یا بدی در سرنوشت** = اگر مردم شهرها ایمان آورده و با تقوا بودند به آن ها برکات

می دادیم ولی تکذیب کردند و گرفتار عذابشان ساختیم ؛ کلید آیه : « **وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا ... بَرَكَاتٌ** »

۱۱- آیه ی « **قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِكُمْ سُنَنٌ** » : پیش از شما سنت هایی رخ داد ، پس در زمین گردش کنید تا عاقبت

تکذیب کنندگان را ببینید . مفهوم : با مطالعه ی تاریخ گذشتگان سنت های حاکم بر زندگی را بشناسید .

۱۲- **سنت امداد** به خاطر صفت **عطای** خداست . « **مِن عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءَ رَبِّكَ مَحْظُورًا** »

۱۳- مهلت خدا در سنت املاء ، برای بیشتر گناه کردن است ← « **إِنَّمَا نُمَلِّئُ لَهُمْ لِيَزِدُوا إِثْمًا** » (علت و معلول)

۱۴- **سنت استدراج** برای کسانی است که آیات را تکذیب می کردند . « **الَّذِينَ كَذَّبُوا** »

۱۵- **سنت استدراج** به خاطر صفت **کید و تدبیر** خداست . « **إِن كِيدِي مَتِينٌ** »

۱۶- آیه ی « **مَنْ جَاءَ بِالْخَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا ...** » : هر کس کار خوب انجام دهد ۱۰ برابر پاداش دارد و هر کس

کار بد انجام دهد فقط به همان اندازه مجازات می شود . (سنت تفاوت در پاداش و کیفر ؛ علت و معلول)

۱۷- آیه ی « **وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَ اتَّقَوْا ... بَرَكَاتٌ ...** » : اگر مردم شهرها ایمان آورده و با تقوا بودند ، برکاتی از

آسمان و زمین می گرفتند ولی تکذیب کردند پس آن ها را **گرفتار کیفر** کردیم . (علت و معلول)

پیام : قسمت اول آیه به تنهایی = سنت توفیق ؛ ولی کل آیه = سنت تأثیر نیکی یا بدی در سرنوشت

- ۱۸- هر کس ادعای ایمان کند ، آزمایش می شود . (سنت امتحان)
- ۱۹- شناخت قوانین جهان خلقت سبب آشنایی ما با نشانه های الهی و بهره مندی از طبیعت می شود . (علت و معلول)
- ۲۰- شناخت قوانین حاکم بر زندگی انسان ها موجب تنظیم درست رابطه ی انسان با خود و دیگران می شود .
- ۲۱- انسان با ایمان همواره در معرض امتحان است و در تمام طول عمر امتحان می شود .
- ۲۲- شکست یا پیروزی در این آزمایش ها سبب جدا شدن انسان های خوب از بد یا تکامل و عقب ماندگی می شود .
- ۲۳- حدیث « إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةٍ كَفَّةِ الْمِيزَانِ ... » : مؤمن به منزله ی کفه ی ترازو است هر چه ایمانش بیشتر شود امتحانش سخت تر می شود . (سنت امتحان و هم مفهوم با آیه ی ..... وَ هُمْ لَا يُفْتِنُونَ)
- ۲۴- ۲۰ نفر انسان با تقوا بر ۲۰۰ نفر کافر و ۱۰۰ نفر یا تقوا بر ۱۰۰۰ نفر پیروز می شوند . (سنت توفیق)
- ۲۵- بر اساس عدل خدا باید پاداش و جزا یکسان باشد ولی بخاطر فضل ، خدا کار نیک را ۱۰ برابر پاداش میدهد .
- ۲۶- حدیث « مَنْ يَمُوتُ بِالذَّنْبِ أَكْثَرُ ... » : کسانی که بخاطر گناه می میرند بیشتر از کسانی اند که مرگشان رسیده و کسانی که بخاطر نیکوکاری عمر دراز دارند ، بیشترند . (سنت تأثیر نیکی یا بدی در سرنوشت ، هم مفهوم آیه اهل القرى ...)
- ۲۷- دعا سبب بسیاری از خوبی ها و مانع بسیاری از بلاها می شود ؛ البته اگر با شرایط واقعی انجام شود و چیزی که می خواهیم در نهایت به ضرر ما نباشد ، مستجاب می شود . (سنت تأثیر نیکی یا بدی در سرنوشت)
- ۲۸- سنت تأثیر نیکی یا بدی در سرنوشت یک سنت اجتماعی نیز هست زیرا جامعه ای که در مسیر خوبی ها گام بر می دارد درهای رحمت را به روی خود می گشاید و جامعه ای که به گناه آلوده می شود به برخی عذاب ها گرفتار می شود . آیه « وَ لَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ ءَامَنُوا وَ اتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ وَ لَكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ » اگر مردم شهرها ایمان آورده و با تقوا بودند ، برکاتی از آسمان و زمین می گرفتند ولی تکذیب کردند پس آن ها را گرفتار ساختیم به علت کیفر آنچه کسب کردند و انجام دادند . (علت و معلول)
- ۲۹- آیه ی « الَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا ... » کسانی که در راه ما تلاش و مجاهده می کنند ، حتماً راه های خودمان را به آن ها نشان می دهیم . مفهوم : عمل صالح از برنامه های رسیدن به اخلاص است - سنت توفیق

زیبه اندیشان به زیبایی رسند

زندگی زیباست ، ای زیبا پسند

کز برایش می توان از جان گذشت

آنقدر زیباست این بی بازگشت

پایان پیش دانشگاهی ۱ (۱۶ صفحه نکته = ۸ ورق) موفق باشید ، زنگنه

پیش‌دانشگاهی ۲

درس هفتم: بازگشت (توبه)

نکته ی ۱- توبه ، بازگشت به عبادت خداست ، پس جزء توحید در عبادت است .

۲- خدا به حضرت داود (ع) می فرماید: اگر روی گردانان از من ، اشتیاق مرا به ترک معصیت هایشان می دانستند

از شوق می مردند . مفهوم: قبول شدن توبه ی بندگان = یَجِدُ اللَّهُ غَفُوراً رَحِیماً

۳- امام موسی کاظم (ع) در کتاب درسی ما دو شاگرد دارد: ۱- هشام بن حکم ۲- بشر یا برهنه

۴- بشر بن حارث وقتی شنید امام موسی کاظم (ع) فرموده: اگر او بنده بود حرمت مالک خود را نگه می داشت ،

پایرهنه دنبال امام دوید و توبه کرد .

۵- انسان دارای دو خود است: ۱- خودِ عالی و اصیل انسانی ۲- خودِ دانی (هوای نفس)

۶- توبه ، انقلاب و شورش و قیامِ خودِ عالیِ انسان بر علیه خودِ دانی اوست .

۷- انسان به خاطر اختیار می تواند مسیرش را عوض کند و علیه خود قیام کند .

۸- در قرآن گناه ظلم نامیده شده ، (ظلم به نفس) زیرا هر گناه حقی را یا ایماًل می کند .

۹- آیه ی «وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءً أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ...»: هر کس کار بدی انجام دهد یا به خود ستم کند ، سپس استغفار

کند ، خدا را آمرزنده و مهربان می یابد . مفهوم: قبول شدن توبه ی بندگان .

۱۰- وجود ما با گرایش به خدا و گرایش به زیبایی ها و کمالات متعالی سرشته است . (فطرت خدا آشنا)

۱۱- خدایی شدن آرزوی ما و در کنار او قرار گرفتن مقصد و مأوای ماست . (فِي مَقْعَدٍ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ مُّقْتَدِرٍ) ؛ همه ی ما

پیوند قلبی خود با خدا و رشته ی محبت او را احساس می کنیم .

۱۲- اگر حرمت شکنی و ناسپاسی یعنی گناه خیلی گسترده شود ، چراغ عقل و فطرت خاموش می شود در این صورت

جهت الهی زندگی عوض می شود و آدمی پشت به خدا و رو به شیطان قدم بر می دارد .

۱۳- اگر آدمی هنگامی که اولین گناه را مرتکب می شد ، شخصیت آلوده و وحشتناک فردای خود را می دید به

شدت از آن بیزار می جست . (توبه ؛ هم مفهوم نکته ۱۲)

۱۴- دو پرتگاه خطرناک سقوط در وادی ضلالت: ۱- توجیه گناه ۲- عادت به گناه

۱۵- میزان تأثیر گناهان یکسان نیست .

۱۶- گناهان بزرگ به سرعت آدمی را از توحید در عبادت و اخلاص خارج می کنند .

۱۷- تلخ تر و رنج آورتر از عذاب آخرت برای گناه کاران غفلت از نگاه خدا در هنگام ارتکاب گناه است .

۱۸- امام صادق (ع) : چنان از خدا خوف داشته باش که گویی او را می بینی ، اگر فکر کنی او تو را نمی بیند ، کفر ورزیده ای و اگر در مقابلش گناه می کنی او را از خوارترین بینندگان قرار داده ای .

۱۹- انقلاب علیه خود حاصل پشیمانی است و به انسان امکان می دهد راه رفته را برگردد ؛ این دروازه رحمت توبه نام دارد .

۲۰- توبه یعنی بازگشت .

۲۱- توبه ی **بندگان** یعنی بازگشتن از گناه به سوی فرمانبرداری از خدا .

۲۲- **توبه ی خدا** یعنی بازگشتن او به لطف و آمرزش انسان توبه کار ؛ (توبه ی خدا نتیجه و معلول توبه ی انسان است .)

۲۳- کلمه ی توبه در قرآن برای خداوند هم به کار می رود . « فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ » اشاره به توبه ی خدا

۲۴- آیه ی « فَمَنْ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهِ وَأَصْلَحَ ... » : هرکس بعد از گناهِش توبه کند و با کار خوب جبران کند ،

خداوند توبه ی او را می پذیرد ، مفهوم : اشاره به قبول شدن **توبه ی انسان**

۲۵- تمام آیات توبه در آخرشان صفت **غفورٌ رحیم** آمده یعنی آمرزنده بودن خدا به خاطر مهربان بودن اوست .

۲۶- **پیرایش** : توبه گناه را از قلب خارج می کند و آن را شست و شو می دهد ، این عمل را **پیرایش** یا **تخلیه** می گویند .

۲۷- علی (ع) « التَّوْبَةُ تَطْهَرُ الْقُلُوبَ وَ تَغْسِلُ الذُّنُوبَ » : توبه دل ها را پاک می کند و گناهان را می شوید ، (پیرایش یا تخلیه)

۲۸- پیامبر (ص) « التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ » کسی که از گناه توبه کرده مانند کسی است که **گناه نکرده** است .

پیام : پیرایش .

۲۹- حدیث : التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ ... و حدیث : التَّوْبَةُ تَطْهَرُ الْقُلُوبَ ... و آیه : ... يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ ... ؛ ارتباط مفهومی دارند .

۳۰- آیه ی « إِلَّا مَنْ تَابَ وَ آمَنَ ... يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ ... » : به جز کسی که توبه کند و ایمان بیاورد و عمل

صالح انجام دهد که خدا بدی های او را به نیکی تبدیل می کند .

پیام : پیرایش - توبه به کمک ایمان و عمل صالح بدی ها را به **حسینات** تبدیل می کند .

۳۱- **چهار مرحله ی توبه** به ترتیب از نظر امام علی (ع) :

مرحله ی اول : پشیمانی از گذشته .

مرحله ی دوم : تصمیم بر تکرار نکردن گناه .

مرحله ی سوم : جبران حقوق مردم .

مرحله ی چهارم : جبران حقوق الهی .

۳۲- **تعریف پشیمانی** : حالتی درونی است که شخص را دچار اندوه و حسرت میکند و شیرینی گناه را به تلخی تبدیل میکنند .

۳۳- یکی از پیامبران برای پذیرش توبه ی فردی از **بنی اسرائیل** شفاعت کرد و خدا فرمود : به عزتم قسم تا زمانی که

شیرینی گناه در دل او باقی است توبه اش را نمی پذیرم . مفهوم : مرحله ی اول توبه ، پشیمانی

۳۴- عبارت «أستغفر الله» مربوط به مرحله ی اول توبه است. (= پشیمانی از گذشته)

۳۵- شعر: «توبه بر لب، سُبْحَه بر کف، دل پُر از شوقِ گناه
مَعْصِيَت را خنده می آید ز استغفارِ ما»

مفهوم: مرحله ی اول توبه = (پشیمانی از گذشته) (نکته ی ۲۱ تا ۲۴: هم مفهوم اند.)

۳۶- اظهار ندامت ظاهری و استغفار در حال انجام گناه، پذیرفته نیست و استغفار را بی خاصیت می کند و اثر بدتر آن

مسخره کردن پروردگار است. (مرحله ی دوم، تصمیم بر عدم تکرار گناه)

۳۷- امام رضا (ع) «المُسْتَغْفِرُ مِنَ الذَّنْبِ وَ يَفْعَلُهُ كَالْمُسْتَهْزِئِ بِرَبِّهِ»: کسی که استغفار می کند و در عین حال گناه را

انجام می دهد مانند مسخره کننده ی پروردگار است. مفهوم: مرحله ی دوم، تصمیم بر عدم تکرار گناه

۳۸- با انجام مرحله ی اول و دوم توبه، عادت به گناه از بین می رود اما حق الناس جبران نمی شود.

۳۹- در مرحله ی سوم توبه، باید حقوق مردم و ستم ها، در حد توان جبران شود. (مرحله ی سوم)

۴۰- اگر به صاحبان حق دسترسی نداریم برای جبران آن باید در حق آنها صدقه بدهیم و برایشان دعای خیر کنیم.

۴۱- حقوق معنوی مردم، بسیار مهم تر از حقوق مادی است. (حق الناس معنوی مربوط به مرحله ی سوم توبه است.)

حق الناس معنوی مانند: دروغ، تهمت، عیب، شکستن قلب پدر و مادر، کتاب و فیلم گمراه کننده.

۴۲- مهم ترین حق خداوند بر مردم حق اطاعت و بندگی اوست. (مرحله ی چهارم)

۴۳- جبران حق الله مانند: قضای نماز و روزه. (مرحله ی چهارم)

۴۴- اگر خدا ببیند حداکثر تلاش خود را کرده ایم؛ بقیه ی گناهان را، خود جبران می کند. (مرحله ی چهارم)

۴۵- همان طور که توحید عبادی ۲ جلوه داشت، توبه هم ۲ جلوه ی فردی و اجتماعی دارد.

۴۶- اگر جامعه ای از مسیر توحید و اطاعت خدا خارج شود، نیازمند توبه ی اجتماعی است.

۴۷- نمونه ی گناهان اجتماعی: رشوه، ربا، بی عفتی، ظلم، اطاعت غیر خدا

۴۸- راه اصلاح و معالجه ی بیماری های اجتماعی، انجام وظیفه امر به معروف و نهی از منکر است. (نظارت همگانی)

۴۹- اگر مردم در انجام این وظیفه کوتاهی کنند گناهان اجتماعی قوی و محکم می شوند و تمام سطوح جامعه را

در بر می گیرند. (نظارت همگانی = امر به معروف و نهی از منکر)

۵۰- اگر مردم در برابر اولین نمونه های گناه حساسیت نشان دهند به آسانی می توانند مانع گسترش آن شوند

ولی اگر کوتاهی کنند لازم است انسان های بزرگی جان و مال خود را تقدیم کنند.

۵۱- هنگامی که علی (ع) برای کوتاه کردن دست معاویه قیام کرد و یا هنگامی که امام حسین (ع) مقابل یزید اعتراض کرد

اگر مردم از آنها حمایت می کردند، لازم نبود امام حسین (ع) خود و خانواده اش را برای جلوگیری از نابودی اسلام فدا کند.

- ۵۲- تا چه زمانی برای توبه مهلت داریم ؟ تمام طول عمر و تا لحظه ی مرگ .
- ۵۳- بهترین زمان توبه دورانی است که توبه آسان تر و جبران گذشته راحت تر است . (جوانی)
- ۵۴- امام علی (ع) : از کسانی نباش که بدون عمل به آخرت دل بسته و به واسطه آرزوی طولانی توبه را به تأخیر انداخته است ، درباره ی دنیا زاهدانه سخن می گوید اما چون دنیا دوستان عمل می کند . (زمان توبه)
- ۵۵- پیری محصول کشت جوانی است .
- ۵۶- دوره ی جوانی دوره ی انعطاف پذیری ، تحول و دگرگونی است ولی دوره ی پیری دوره ی کم شدن انعطاف و تثبیت خوی ها و خصلت ها است .
- ۵۷- خصلت های ناپسند شبیه طناب هایی هستند که بر پای انسان بسته می شوند ، همچنین شبیه تورهایی هستند که آدمی را گرفتار می سازند . (مفهوم نکته ی ۵۲ تا ۵۹ درباره ی زمان توبه است .)
- ۵۸- حيله ی خطرناک شیطان چیست ؟ خوش گذرانی در جوانی به امید توبه در پیری . (خ ← خ)
- ۵۹- فریب بزرگ شیطان چیست ؟ لذت گناه را برتر از لذت اطاعت از خدا جلوه می دهد .
- تملی آزد به چشمان تو جواب می کند آینده ات یک سر خراب !

درس هشتم : پایه های استوار

نکته ی ۱- هشت معیار جامعه و تمدن اسلامی به ترتیب :

معیار اول : ایمان به خدا و مبارزه با شرک

معیار دوم : اعتقاد به آخرت

معیار سوم : اطاعت از خدا و پیامبر و صاحبان امر

معیار چهارم : تبیین جایگاه ممتاز خانواده و تساوی زن و مرد

معیار پنجم : رابطه ی جبهه ی حق و باطل

معیار ششم : تعادل در استفاده از نعمت های دنیا و آخرت

معیار هفتم : توجه به علم و عالمان

معیار هشتم : عدالت اجتماعی و مبارزه با ظلم و تبعیض نژادی

۲- آیه ی « مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ... لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ » هرکس به خدا و روز قیامت ایمان بیاورد و عمل صالح

انجام دهد اجر او نزد خداست و ترسی بر آن ها نیست . مفهوم : معیار اول و دوم (ایمان به خدا و آخرت)

۳- آیه ی « يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ ... » : از خدا و پیامبر و صاحبان امر اطاعت کنید . مفهوم : معیار سوم .

۴- آیه ی « فَلِذَلِكَ فَادْعُ وَاسْتَقِمْ ... أَمْرًا لِعَدْلٍ بَيْنَكُمْ » : بنا بر این دعوت کن و پایداری کن و بگو به هر کتابی که خدا

نازل کرده ایمان آوردم و مأمور شدم با عدالت عمل کنم . مفهوم : معیار هشتم (عدالت اجتماعی) و خطاب به پیامبر .

۵- آیه « قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ » : بگو آیا مساوی اند کسانی که میدانند و کسانی که نمی دانند

تنها اولی الالباب (خردمندان) پند می گیرند . مفهوم : توجه به علم و عالمان (معیار هفتم)

- ۶- آیه ی « مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ وَ الَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ » : محمد (ص) فرستاده ی خدا است و همراهان او با کافران سخت گیرند و با یکدیگر مهربان آند . مفهوم : **معیار پنجم** = رابطه ی جبهه ی حق و باطل
- ۷- آیه « قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ ... قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ... » : بگو چه کسی زیورهای خدا را حرام کرده ، اینها برای کسانی است که ایمان دارند و در قیامت خاص مؤمنان است . مفهوم : معیار ۶ (دیدگاه متعادل به دنیا و آخرت)
- ۸- آیه « قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّي الْفَوَاحِشَ » : بگو خدا فقط زشت کاری را حرام کرده و گناه و شرک و ... (معیار ششم)
- ۹- آیه « وَ مِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا ... مَوَدَّةً وَ رَحْمَةً ... لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ » : از نشانه های او این است که همسرانی از جنس خودتان آفرید تا با ایشان آرامش یابید و بین شما مودت و رحمت قرارداد و در این نشانه ای است برای گروهی که می اندیشند . مفهوم : تبیین جایگاه خانواده و منزلت زن ، معیار چهارم .
- ۱۰- یحیی بن عقیف مهمان عباس عموی پیامبر بود و گفت : در کنار کعبه چهره ای شاداب دیدم .
- ۱۱- منظور او از چهره ای شاداب ، پیامبر (ص) است و منظور او از نوجوانی که همراه پیامبر بود ، علی (ع) است و منظورش از زنی که همراه آن ها بود ، خدیجه دختر خویلد می باشد که آن ۳ نفر نماز می خواندند .
- ۱۲- گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام نیازمند تغییر در نگرش انسان ها و تحول در شیوه ی زندگی است . (معیار ۱ و ۲)
- ۱۳- پیامبر (ص) رسالت خود را از شهر مکه آغاز کرد و پایه های تمدن را به کمک یارانش در مدینه بنا نهاد .
- ۱۴- در اولین روز دعوت ، پیامبر در دامنه کوه صفا فرمود : بگوئید خدایی جز الله نیست تا رستگار شوید . (معیار اول)
- ۱۵- محور رسالت پیامبر ، مبارزه با شرک بود . (معیار اول ، توحید) معلول
- ۱۶- پیامبر در کنار توحید با معرفی معاد افق نگاه انسان ها را از دنیا فراتر برد و با حقیقت معاد آشنا کرد . (معیار دوم)
- ۱۷- اعتقاد به توحید و آخرت موجب تغییر نگرش یاران پیامبر و تحول شیوه ی زندگی آنها شد . (معیار ۱ و ۲)
- ۱۸- رسول خدا (ص) آمده بود تا مردم را از ولایت طاغوت و ستمگران نجات دهد و دستورات خدا را در جامعه اجرا کند . مفهوم : معیار سوم ، اطاعت از پیامبر (ص)
- ۱۹- خانواده کانون رشد انسان های با فضیلت ، حافظ عفاف و مانع اصلی فساد است . (معیار ۴)
- ۲۰- رسول خدا (ص) با گفتار و رفتار خود درباره ی یکسانی منزلت زن و مرد انقلابی عظیم پدید آورد . (معیار ۴ ، أزواجاً)
- ۲۱- با گرویدن مردم به اسلام (علت) زن منزلت انسانی خود را کسب کرد و استقلال مالی به دست آورد ، حضور زن در جامعه با عفاف همراه شد و محیط جامعه از فساد حفظ شد . (معیار چهارم)
- ۲۲- از اقدامات مهم رسول خدا ایجاد نگرش جدید در جامعه بود که موجب تحول در روابط بین ملت ها گردید . مربوط به : جبهه ی حق و باطل ، معیار پنجم (نکته ۲۲ تا ۲۶ هم مفهوم آند .)
- ۲۳- پیش از این اقدام رسول خدا ، روابط پادشاهان بیشتر بر اساس منافع مادی و زیر سلطه در آوردن یکدیگر بود .

- ۲۴- پیامبر (ص) اعلام کرد: دو جبهه ای را که واقعاً در مقابل یکدیگر قرار دارند جبهه ی حق و جبهه ی باطل هستند.
- ۲۵- جبهه ی حق، جبهه ی یکتا پرستی و عدالت و کرامت و در یک کلام ولایت الهی است. (۵)
- ۲۶- جبهه ی باطل جبهه ی مشرکان و ستم گران و به تعبیر دیگر ولایت طاغوت و شیطان است. (۵)
- ۲۷- رسول خدا (ص) تلاش کرد انسان هایی تربیت کند که در عین توجه به رستگاری آخروی به عنوان هدف اصلی، برای تعالی زندگی دنیوی نیز تلاش کند. (معیار ششم)
- ۲۸- جامعه ی اسلامی نه تنها با اخلاق ترین بلکه باید آباد ترین جامعه باشد. (۶)
- ۲۹- پیامبر افرادی را که به گوشه عبادتگاهی پناه می بردند، سخت نکوهش میکرد و از خود نمی دانست. (معیار ششم)
- ۳۰- پیامبر (ص) افرادی را که فقط به جمع ثروت و قدرت می پرداختند هوا پرستان معرفی می کرد. (معیار ششم)
- ۳۱- رسول خدا (ص) دعوت خود را در جامعه ای آغاز کرد که نشانه هایی بسیار اندک از تعقل و تفکر و دانایی در آن وجود داشت؛ او آمد تا آداب جاهلی را نابود کند و مردم را به سوی زندگی مثبتی بر تفکر و علم سوق دهد؛
- اعراب جاهلی شعر می سرودند؛ اما برای: شراب، شکار، غارت، عشق حیوانی و بت (معیار هفتم، علم)
- ۳۲- خرافات اعراب جاهلی: برای آمدن باران آتش می افروختند، شتر سالم را داغ می زدند تا شتر مریض بهبود یابد، اگر گاو ماده آب نمی خورد گاو نر را می زدند. (همه ی خرافات مربوط به نداشتن علم، معیار هفتم، علم)
- ۳۳- در میان اعراب جاهلی فقط ۱۷ نفر باسواد بودند. (معیار هفتم، علم)
- ۳۴- اولین آیاتی که بر پیامبر نازل شد درباره ی دانش و آموختن بود. (معیار هفتم، علم)
- ۳۵- پیامبر اکرم (ص) دعوت خود را در جامعه ای آغاز کرد که نشانه های اندکی از تفکر و دانایی در آن وجود داشت؛ دعوت به تفکر، تعقل، تدبیر و خرد ورزی در جای جای قرآن مشاهده می شود. (معیار هفتم، علم)
- ۳۶- دو چیز سد جاهلیت را شکست: (دو علت) (معیار هفتم، علم)
- ۱- نزول تدریجی قرآن و دعوت مکرر آن به خردورزی ۲- تشویق های دائمی پیامبر (ص) به علم
- ۳۷- بزرگ ترین کشور متمدن دوران جاهلیت اعراب، ایران بود که فقط بخشی از مردم آن حق آموختن داشتند. (۷)
- ۳۸- پیامبر (ص): طلب علم بر هر مرد و زن، واجب است. (معیار هفتم، علم)
- ۳۹- یکی از جنبه های عدالت پیامبر (ص) مبارزه با تبعیض نژادی و لغو امتیازات اشرافی بود. (معیار هشتم، عدالت)
- ۴۰- عبارت «قل من خرم زینة الله» درباره استفاده از نعمت های دنیوی و عبارت «قل إنما حرم زینة الفواحش»

درباره ی دوری زشتی ها و محرمات است. (معیار ششم = تعادل دنیا و آخرت)

با دوستان مروت، با دشمنان مدارا!

آسایش دو گیتی، تفسیر این دو حرف است

درس نهم: برنامه ای برای فردا

- ۱- دو تجربه ی موفق ایرانیان : ۱- بر چیدن نظام شاهنشاهی و آفریدن انقلاب ۲- پیروزی در دفاع مقدس
- ۲- بار اصلی این دو تجربه بر دوش پدران و مادران ما یعنی جوانان و نوجوانان دیروز بود .
- ۳- این دو تجربه هم اعتقاد مردم جهان درباره ی تأثیر ایمان به غیب در پیروزی های مادی را افزایش داد و هم آنان را به نظام ستم پیشه ی جهانی آگاه تر کرد . (دو تجربه علت است ، بقیه ی جمله = معلول و نتیجه ی آن است .)
- ۴- امروز عصر جهانی شدن است و هدف بزرگی پیش روی ماست . (تلاش برای جامعه و تمدن آرمانی اسلام)
- ۵- آیه ی « كَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ لِلنَّاسِ وَ يُكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا » :
این چنین شما مسلمانان را امتی میانه قرار دادیم تا بر مردم گواه باشید و رسول خدا سرمشق و گواه شما باشد .
مفهوم : دوری از افراط و تفریط ، جامعه ی میانه روی اسلامی باید سرمشق دیگر جامعه ها باشد .
- ۶- آیه ی « مَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ... فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ » : هر کس ولی خود را خدا و رسول و مؤمنین قرار دهد ، جزء حزب الله است که آن ها پیروز می شوند . مفهوم : پیروزی نهایی جبهه ی حق .
- ۷- شاید برخی فکر کنند هدف بزرگ ما یک بلند پروازی است این چنین فکری یک تلقی ظاهری و ناشی از عدم آشنایی با آموزه های بیدارکننده و حیات بخش اسلام است .
- ۸- امام خمینی (ره) درباره ی سختی های رسیدن به هدف بزرگ می فرماید : ما مسلمانان معتقدیم : حجم تحمل زحمت ها و رنج ها ، مناسب حجم بزرگی مقصود است .
- ۹- برای رسیدن به هدف بزرگ و اقدام بزرگ برنامه هایی در چهار حوزه پیشنهاد می شود .
  - ۱- حوزه ی اول : تقویت توانایی فردی
  - ۲- حوزه ی دوم : تحکیم خانواده
  - ۳- حوزه ی سوم : تقویت بنیان جامعه
  - ۴- حوزه ی چهارم : حضور مؤثر در جهان
- ۱۰- پس به ترتیب عبارتند از : اول : خود فرد دوم : خانواده سوم : جامعه چهارم : جهان (خ خ ل ج ج ج)
- ۱۱- اولین قدم این است که هریک از ما خود را برای چنین نقشی آماده کنیم و توانمندی لازم را به دست آوریم .
- ۱۲- برای حوزه ی اول یعنی تقویت فردی دو برنامه داریم :
  - ۱- تلاش برای کسب آگاهی از تمدن اسلامی و جدید ۲- تقویت ایمان و اراده .
- ۱۳- اجرای هر طرحی برای فردا بدون آگاهی از دستاوردهای دیروز میسر نیست ، گذشته در بر دارنده ی تجربه های فراوان است که عوامل پیروزی ها و شکست ها را نشان می دهد . (تلاش برای کسب آگاهی ، حوزه ی اول)

- ۱۴- شناخت دنیای جدید نیز جهت درک واقعیت ها و انتخاب روش های مؤثر ، ضروری است . (تلاش برای آگاهی ، حوزه ۱)
- ۱۵- مشارکت در این اقدام بزرگ نیاز به اعتقاد راسخ و توکل و اراده دارد . (تقویت ایمان و اراده - حوزه اول ، تقویت توانایی فردی)
- ۱۶- آیه ی « قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ اسْتَعِينُوا بِاللَّهِ وَاصْبِرُوا ... » : موسی به قومش گفت : از خدا کمک بخواهید و صبور باشید که زمین متعلق به خداست ، به هر که بخواهد می دهد و سرانجام نیک از آن تقوا پیشگان است .

مفهوم : (تقویت ایمان و اراده - حوزه اول ، تقویت توانایی فردی)

- ۱۷- مواظبت و حراست از بنیان خانواده مانع گسترش مشکلات اخلاقی می شود . (حوزه دوم : تحکیم خانواده)

- ۱۸- حضور فعال در جهان با اقدامات فردی پراکنده ، میسر نیست . (حوزه ی سوم)

- ۱۹- در حوزه ی سوم برای اینکه جامعه ی ما آسوه و نمونه شود باید ۴ اقدام انجام دهیم :

۱- همراه کردن دیگران با خود

۲- تلاش برای پیشگامی در علم

۳- استحکام نظام

۴- تقویت عزت نفس عمومی

- ۲۰- در قدم اول باید رسالت بزرگ خودمان را برای دوستان و افراد جامعه بیان کنیم تا پشتیبان آن گردند .

مفهوم : همراه کردن دیگران با خود - حوزه ی سوم

- ۲۱- پیشرفت علمی پایه های استقلال را تقویت می کند و مانع تسلط بیگانگان می شود . (علت و معلول ، حوزه ۲)

- ۲۲- مقام معظم رهبری : علم مایه ی اقتدار ملی است ؛ کشوری که از علم بی بهره باشد به حقوق خود نمی رسد ؛

نمی شود علم را گدایی کرد ؛ علم ، درون جوش و درون راست ؛ باید استعداد های یک ملت به کار افتد تا به

معنای حقیقی عالم شود . مفهوم : تلاش برای پیشگامی در علم ، حوزه ی سوم تقویت بنیان های جامعه

- ۲۳- استحکام نظام حکومتی مهم ترین عامل برای حضور کار آمد در میان افکار عمومی جهان است . (حوزه ۲)

- ۲۴- یک کشور ضعیف به طور طبیعی منزوی می شود و در دنیا همدلی نمی یابد ؛ استحکام پایه های اقتصادی و تلاش برای

کاهش فقر ، توسعه عدالت و اتحاد ملی و امر به معروف از مهم ترین عوامل استحکام نظامند . (استحکام نظام ، حوزه سوم)

- ۲۵- هر جا عبارت « ما می توانیم » باشد ، مفهومش : تقویت عزت نفس عمومی است . (حوزه ۲)

- ۲۶- ملتی که « ما می توانیم » را نه در لفظ بلکه در عمل بیان کند قله های افتخار را به سرعت فتح خواهد کرد .

- ۲۷- ایمان به « ما می توانیم » زنده کننده تمدن اسلامی و بزرگ ترین نیروی محرکه برای پیمودن گردنه های سخت است .

- ۲۸- همان طور که پیامبر از شهر کوچک مدینه برای اصلاح جهان قیام نمود . « ما می توانیم ، حوزه سوم »

- ۲۹- پیام اسلام ، پیامی برای فطرت انسان هاست و هر انسان روشن ضمیری جذب آن می شود اما آن چه اهمیت دارد ،

روش درست انتقال این پیام است . (حوزه ی چهارم)

- ۳۰- برای انتقال درست پیام اسلام و حضور مؤثر در جهان ۳ برنامه داریم : ۱- تأکید بر محتوای عقلانی دین
- ۲- استفاده از بهترین ابزارها (اینترنت) ۳- مبارزه با ستم گران و تقویت فرهنگ جهاد و شهادت . (حوزه ۴)
- ۳۱- میان یک پیام و روش تبلیغ آن باید تناسب منطقی و معقول برقرار باشد ، از این رو حق را نمی توان با روش های نادرست به دیگران رساند ، (تأکید بر محتوای عقلانی دین ، حوزه ی چهارم)
- ۳۲- خداوند ۳ روش تبلیغ به پیامبر آموزش داده (به ترتیب) :
- ۱- دانش استوار (حکمت) ۲- اندرز نیکو (موعظه خستنه) ۳- مجادله ی نیکوتر (جادلهم ...)
- ۳۳- لازمه ی به کارگیری این روش ها تقویت عقل و خرد و تأمل خردمندانه در اسلام است .
- ۳۴- آیه «أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمُوعِظَةِ الْخَسَنَةِ وَ جَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ» : به راه پروردگارت دعوت کن با دانش استوار و اندرز نیکو و به شیوه نیکوتر مجادله نما . مفهوم : تأکید بر محتوای عقلانی دین ، حوزه ۴ ؛ وظایف رهبر
- ۳۵- ابزارهای پیشرفته به همان میزان که می توانند در استخدام حق قرار گیرند می توانند حامل پیام های باطل باشند و شبکه جهانی اینترنت بهترین شاهد این مدعا است . (حوزه ۴ ، حضور مؤثر در جهان ، استفاده از بهترین ابزارها)
- ۳۶- سخت ترین هموردی حق و باطل در میدان اینترنت است که باطل بیسنگان هیچ حد و مرز اخلاقی را رعایت نمی کنند . (حوزه ۴ = حضور مؤثر در جهان ، برنامه ی دوم استفاده از بهترین ابزارها)
- ۳۷- بسیاری از مردم با شنیدن سخن حق دلشان نرم می شود اما گروهی از اهل باطل هستند که سد راه حق جویی میشوند و تا همه را تابع خود نکنند آرام نمی گیرند پس باید آماده شهادت باشیم ، (مبارزه با ستمگران ، حوزه چهارم)
- ۳۸- امام خمینی (ره) : نکته ی مهمی که باید اصل و اساس سیاست ما با بیگانگان باشد این است که جهان خواران تا کی ما را تحمل می کنند آنها مرزی جز عدول (انحراف) از ارزش هایمان نمی شناسند به گفته ی قرآن هرگز دست از مقاتله با شما بر نمی دارند مگر اینکه شما را از دینتان برگردانند . ما چه بخواهیم چه نخواهیم ؛ صهیونیست ها و آمریکا و شوروی در تعقیب ما هستند تا هویت دینی ما را لکه دار کنند . (مبارزه با ستم گران ، حوزه ی چهارم)
- ۳۹- نمونه ی بارز حق ستیزی و زورگویی در عرصه جهانی اقدامات صهیونیست ها در فلسطین اشغالی است . (حوزه ۴)
- ۴۰- تا کنون سازمان های بین المللی ده ها قطع نامه علیه اسرائیل صادر کرده اند ولی تأثیری نداشته است .
- مفهوم نکته ۳۷ تا ۴۰ ؛ مبارزه با ستم گران ، حوزه ی چهارم

۴۱- دعایی برای حفظ سلامتی امام زمان (عج) : «اللَّهُمَّ كُنْ لِوَلِيِّكَ خَجَّةَ بْنِ الْخَسَنِ وَلِيًّا وَ حَافِظًا وَ ...»

خدایا : سرپرست و حافظ او باش و مردم حکومت او را بپذیرند و او را از حکومت طولانی برخوردار کن و ...

به کجا چنین شتابان؟!   گون از نسیم پرسید ،   هوس سفر نداری؟!   ز غبار این بیابان ؛
چو از این کوپر وحشت ،   به سلامتی گذشتی ،   به شکوفه ها ، به باران ،   برسان سلام ما را ؛

درس دهم: زندگی در دنیای امروز (احکام مهم)

- نکته ی ۱- عمل به احکام در دنیای پیچیده ی امروز تنها شیوه ی مطمئن زندگی و روش قابل اعتماد در مواجهه با مسئله هاست. «أَقْمِنِ أَسْسَ بُنْيَانَهُ عَلَى التَّقْوَى وَ رِضْوَانِ خَيْرٍ»
- ۲- در دنیایی که مقدس ترین حقیقت ها تخریب می شود و باطل را حق جلوه می دهند سهل انگاری در عمل به احکام قرار دادن خود بر لبه پرتگاهی است که سقوط به وادی هول ناک گمراهی را در پی دارد. «أَمْ مَنْ أَسْسَ بُنْيَانَهُ عَلَى شَفَا جُرْفٍ هَارٍ» و آن ها که به احکام عمل نمی کنند ظالم و پیدادگرند و خدا هدایتشان نمی کند: «وَ اللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ»
- ۳- هر یک از احکام دارای علت خاصی است، اگر خدا به آن فرمان داده حتماً به نفع ماست و اگر منع کرده حتماً به ضرر ماست؛ قرآن: چه بسیار چیزهایی که شما خوش نمی دارید ولی برای شما خوب است و چه بسیار چیزها که دوست می دارید ولی برای شما بد است و خدا آن را منع کرده، زیرا او به هر چیزی آگاه است.
- ۴- ممکن است ما علت برخی از احکام را درک نکنیم، در این قبیل موارد باید به عقل خود مراجعه کنیم و توجه کنیم که علم ما نسبت به خدا ناچیز است و بنای زندگی بر پایه ی علم خداست که سعادت را به ارمغان می آورد.
- ۵- بازی و ورزش برای سلامتی اگر به قصد آمادگی انجام وظایف الهی باشد مستحب است و پاداش اخروی دارد.
- ۶- کسانی که برای تقویت رابطه ی خویشان و همسایگان در ورزش های دسته جمعی پیش قدم می شوند، پاداش اخروی دارند. (نکته ی ۵ تا ۱۲ جزء احکام ورزش و بازی می باشد.)
- ۷- شرط بندی از امور زیان آور روحی و اجتماعی است و حتی در ورزش های معمولی هم حرام می باشد.
- ۸- قمار حرام است و بازی با وسایلی که جزء ابزار قمار است، اگر چه به قصد قمار نباشد حرام است.
- ۹- شرکت در مجالس قمار نیز حرام است، چرا؟ (علت و معلول)
- دلیل حرمت آن این است که زشتی قمار در آذهان بماند و زمینه ی پیدایش قمار در جامعه فراهم نشود.
- ۱۰- دادن جایزه توسط نهاد ها و سازمان ها به ورزش کاران جایز است و اگر کسانی جوایز را به این نیت بدهند که مردم به ورزش و سلامتی روی آورند، پاداش اخروی دارد.
- ۱۱- اگر ورزش برای دورشدن افراد از فساد دنیای کنونی ضرورت یابد، فراهم کردن امکانات آن واجب کفایی است.
- ۱۲- بازی با ابزار قمار از طریق کامپیوتر، مانند همان ابزار اصلی است و حرام می باشد.
- ۱۳- تولید فیلم سینمایی، مستند و ... که به نیت اعتلای فرهنگ اسلامی باشد، مستحب است و در شرایط ضروری واجب کفایی می شود. (نکته ی ۱۳ تا ۲۴ جزء احکام فرهنگ و ارتباطات می باشند.)
- ۱۴- تولید سایت در اینترنت برای اشاعه ی فرهنگ اسلامی مستحب است و افرادی که توانایی آن را دارند باید به تولید آن مبادرت ورزند.

- ۱۵- تولید و توزیع و تبلیغ فیلم، سی دی و مجله ... به منظور گسترش فرهنگ اسلامی و مبارزه با تهاجم فرهنگی از مصادیق مهم عمل صالح و واجب کفایی و دارای پاداش اخروی بزرگ است.
- ۱۶- تولید و توزیع و تبلیغ فیلم و سی دی منحرف کننده و موسیقی مطرب و مناسب با مجالس لهو و گناه، از گناهان بزرگ می باشد و خرید و فروش و تماشای آن ها نیز حرام است.
- ۱۷- ابزار مشترک یعنی وسایلی که هم استفاده حلال دارند و هم استفاده ی حرام. مانند: چاقو، ماهواره، اینترنت.
- ۱۸- ابزار ماهواره و اینترنت چون هم برنامه ی حلال دارند و هم حرام، جزء ابزار مشترکند، پس خرید و فروش آنها برای امور حرام، حرام است و برای امور حلال جایز است. ولی چون زمینه ی دریافت برنامه ی حرام را فراهم می کنند، خرید و نگهداری آنها حرام است، مگر برای کسی که به خودش مطمئن باشد استفاده حرام نمی کند، البته در این قبیل موارد قوانین دولت جمهوری اسلامی که مصالح کلی جامعه را در نظر دارد؛ اولویت دارد و لازم الاجرا است.
- ۱۹- موسیقی لیهوی و مطرب که مناسب مجالس عیش و نوش باشد، حرام است؛ چه کلاسیک و چه غیر کلاسیک فرقی ندارد. این موسیقی ها به سبب ویژگی هایشان انسان را از خدا دور می کنند و به بی بند و باری سوق می دهند.
- ۲۰- به کار بردن آلات موسیقی برای موسیقی غیر لیهوی و سرود انقلابی اشکال ندارد به شرط اینکه مستلزم مفاسد دیگری نباشد.
- ۲۱- شرکت در جشن شادی و عروسی که مستلزم شنیدن غنا و موسیقی مطرب و عمل حرام نباشد اشکال ندارد.
- ۲۲- فیلم برداری مردان از مردان و زنان از زنان، جایز است؛ اما فیلم برداری مردان، از زنانی که رعایت حجاب را نمی کنند، حرام است.
- ۲۳- اگر مؤلف یا ناشر فیلم و cd قید کند، چاپ و تکثیر ممنوع است، لازم است، حقوق صاحبان آن مراعات شود.
- ۲۴- اگر خرید کالای وارداتی کشورهای غیر اسلامی باعث تقویت دولت های کافر برای هجوم به مسلمانان شود، واجب است از خرید آن ها اجتناب کنند. (نکته ی ۲۴ تا ۲۸ جزو احکام روابط با بیگانگان می باشند.)
- ۲۵- هر نوع تجارتي به نفع دولت غاصب صهیونیستی اسرائیل (که دشمن اسلام و مسلمین است) تمام شود، حرام است.
- ۲۶- خرید و پوشیدن لباس های دولت های استعماری، اگر مستلزم ترویج فرهنگ غیر اسلامی و تقویت اقتصاد آنان برای استعمارگری و ضرر اقتصادی به مسلمانان شود، حرام است.
- ۲۷- وارد کردن و ترویج و خرید کالاهای آنان حرام است حتی اگر در فروشگاه های کشورهای اسلامی باشد.
- ۲۸- معمولاً مدهای غربی ترویج دهنده ی یک پیام منفی و یا گروه های غیر اخلاقی است و به طور کلی تقلید از مدهایی که شبیه شدن به دشمنان اسلام است، حرام می باشد.

اولین های کتاب پیش دانشگاهی

- ۱- اولین مرحله ی توبه پشیمانی از گذشته است .
  - ۲- اولین قدم برای ورود به بندگی و اخلاص حق پذیری است . افراد حق پذیر تابع دلیل هستند : **لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ ...**
  - ۳- اولین ثمره ی اخلاص عدم نفوذ شیطان در انسان و یأس او از فرد با اخلاص است .
  - ۴- اولین روش تبلیغ دانش استوار و حکمت است .
  - ۵- اولین سخن پیامبر در اولین روز دعوت در دامنه ی کوه صفا : **قُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ تَفْـلِحُوا** (علت و معلول)
  - ۶- اولین آیه ای که بر پیامبر نازل شد : **اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ**
  - ۷- اولین آیاتی که بر پیامبر نازل شد درباره ی دانش و آموختن بود . (معیار هفتم تمدن = علم)
  - ۸- مقدمه اول استدلال نیازمندی جهان در پیدایش به خدا : ما و این جهان پدیده ایم و وجودمان از خودمان نیست .
  - ۹- آیه « **أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ ...** » به اولین روش تبلیغ که خدا به پیامبر آموزش می دهد یعنی حکمت اشاره دارد .
  - ۱۰- اولین نشانه ی وجود اختیار در انسان **تفکر و تصمیم** است .
  - ۱۱- اولین شرط عمل صالح **حسن فاعلی** است . (نیت = قصد = روح عمل = باطن عمل)
  - ۱۲- اگر آدمی هنگام ارتکاب **اولین گناه** ، شخصیت **الوده فردای خود** را می دید به سفت از آن بیزاری می جست .
  - ۱۳- عبارت « **أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ** » مربوط به اولین مرحله ی توبه است . (پشیمانی از گذشته)
  - ۱۴- اولین قدم و اولین حوزه ی فعالیت برای رسیدن به هدف بزرگ : **تقویت توانایی فردی خودمان** است .
  - ۱۵- اولین معیار جامعه و تمدن اسلامی : **ایمان به خدا و مبارزه با شرک** بود .
  - ۱۶- اگر مردم در برابر اولین نمونه های گناه حساسیت نشان دهند به آسانی می توانند **مانع گسترش آن** شوند .
  - ۱۷- با انجام مرحله ی اول و دوم توبه عادت به گناه از بین می رود اما **حق الناس جبران** نمی شود .
  - ۱۸- کسی که دارای پاکی و صفای فطری قلب است به هر چه بتگرد اول خدا را می بیند . (مشهودی خدا)
  - ۱۹- **علت پذیرفته نشدن توبه فردی از بنی اسرائیل** با وجود شفاعت پیامبرشان ، نداشتن اولین شرط توبه است .
  - ۲۰- در اولین قدم برای تقویت بنیان های جامعه ما باید بکوشیم دوستان و نزدیکان و دیگران را با خود همراه کنیم .
- (پایان کتاب پیش دانشگاهی . تعداد صفحات کتاب اصلی حدود ۱۴۰ صفحه) جزوه : ۲۸ صفحه = ۱۴ برگه ی دو رو